בסוד שיח
The Line

הקושיה החמישית

האמת היא, שעם ישראל צריך להיות בימים אלה בשׂ־מה גדולה. וכל־כך למה? רבים מתלמידיו של הבעל שס"ט ותלמידי תלמידיו, התבשרו כי סמוך לגאולה השלימה יעמדו יהודים בפני ניסיונות קשים באמונה, עד שרק עתידי כת יוכלו לעמוד בפניהם. ומי שרוצה וצופה, יוידע את הקורה בימים אלה בפתיחות לרבנות הראשית העם, פשוט העם, ומתקשה לעכל מעשים שנעשים נגד חלטות שמתקבלות, ובלב עולות שאלות קשות ביותר. וייאמר, שגם רבנים וחיינים גדולי־תורה, אינם מצליחים להבין בדיוק איך קרה מה שקרה. ומכיוון שכל המעוּר כים הינם שומרי מצוות במצרך – הרי שהאדם הפשוט סובר לתומו ש"הכל מסתדר", ומצווה להתחזק בו שלא יפול ח"ו מאמונתו. זה מחד. ומאידך, יש לשמוח ועוד איך. שכן, המציאות הזאת, כך מובטח לנו, היא מסימני הגאולה הקרובה.

ים של לשון הרע וחכילות שוסף את כל הגורמים העוסקים בבחירות הרבנות הראשית וצדיך מאוד מאוד להיזהר שלא להיכשל, וכאן אני רוצה לעשות שידות קטן לאדם שלא נפגשתי איתו מעולם ואין לי מושג אפ־לו איך הוא נראה. כוונתי להרב יוסף אפרתי שליט"א, הנבחר בנאמנות ביתו של מרן הגאון, רבי יוסף שלום אלי־שיב שליט"א. ברחוב הליטאי החלו מכנים אותו הרב "ר סף שלום" אפרתי, כאילו שהוא זה שהכתיב ומכתיב להגרי"ש אלישיב שליט"א את ההחלטות במי לתמוך ובמי לא לתמוך. כמי שמכיר פחות או יותר את התמונה, כדאי לכל אלה שמדברים או דיברו סרה בהרב אפרתי לבקש ממנו סליחה ומחילה, משום שלא הוא האיש שער רד או גרד את הגרי"ש אלישיב שליט"א להודות לתמוך במועמד אשכנזי מסויים.

אישים תורניים חשובים ביותר בעולם התורה הליטאי אינם מסוגלים להבין הכיצד קרה שהגרי"ש אלישיב החליט לתמוך במועמד הזה, למרות תתנגדות של גדולי תורה לבל יעשה זאת. אין ספק בכלל, כי הגרי"ש אלישיב הוא אדם שהדר לב ושום פיתוי חומרי או פיתוי של כבוד וכוח אינם מכתיבים לו מהלך כזה או אחר. דווקא משום כך כבר לימים של כמה ממקורבי, על שאין הם מצליחים לרדת לשורשי הסיבות שהניעו אותו להחליט כפי שהחליט.

אחד הדברים היותר תמוהים הוא, שרבה של רמת־גן, הגר"י אריאל שליט"א, לא הצליח ועד לכתיבת שורות אלו, לפגוש את הגרי"ש אלישיב שליט"א ולהסביר לו, ללא מתווכים ומתווכי מתווכים, את עמדותיו בסוגיות שבגינם הגרי"ש אלישיב החליט כנראה שלא לתמוך בו.

הגר"י אריאל נחשף בימים אלה, גם לרחוב הליטאי, כעוקב שבעוקבים. יהודי ירא שמים וישר דרך עד לנקודה הכי אחרונה. יש להניח כי למרות עמדותנותו הוא ישמח להיכנס כרב ראשי, אבל בדרך אין הוא "מוכר" בשל כך להיכנס כרב ראשי. הוא מעולם לא הסתיר את תפיסת עולמו הרתית, הציונית והלאומית. הוא יכול היה בכמה ניסיונים מעורפלים להשיג את תמיכת המצ־ביעים הרתיים, אך הוא עמד על כך שהאמת שלו ורק האמת, תהיה גלויה לכולם.

השיג ושיח התנהל (באמצעות מתווכים) סביב בעיות הלכתיות בתחום השמיטה. הגר"י אריאל שליט"א הציג נוסחה האומרת: "הרבנות תשתדל שהיתר המכירה יהיה על־פי הדאי" קוק זצ"ל. לאמור: מלאכת האדמה תהיה המכירה" ויוקפו אוצרות בית־דין ומצעים מנותקים, שכן תוצרת זו עדיפה על תוצרת נוכרים". ואז הוצגה השאלה: ומה לגבי מקומות שכבר נמכרו במלאכת האר־ריתא – מה יהיה דינם של הספיחין? ומבית מרן הגרי"ש אלישיב ביקשו שהגר"י אריאל יתחייב שהרבנות הרא־שית תוציא את ההיתר שהרבנות הרא־שית תודיע שהתוצרת החקלאית הזאת אסורה משום ספיחין.

בסוגיה הזאת הבהיר הרב אריאל כי הרא"ה קוק זצ"ל והגרצ"פ פרנק זצ"ל לא אסרו את הגידולים הללו בדי־בד, ומכאן שאין הוא יכול ודשאי להלוך על פסיקתם. ומה גם שאין בכוונתו לכוף את מי שלא ירצה להשתמש בסמוּרת זו.

אחד מבאי־ביתו של הגרי"ש אלישיב שליט"א, ביקש שייכתב נוסח מעודכן יותר בסוגיה זו מצידו של הגר"י אריאל, שהרי ממילא אין לרבנות הראשית שום מעמד בנושא זה והכל מסור לרבניות המקומיות, אולם הרב אריאל סירב.

הוא הטעים כי בכל מקרה כוונתו, כאם ייבחר, לפתוח שני מסלולים. האחד "כשרות להסדרין" האחר "כשרות רגילה", אלא שכפי שכבר נאמר, לא ניתן היה לקיים את ה"שמוע בין אחיכם" רק באמצעות מתווכים, ופגישה ישירה, פנים אל פנים, כדי להסביר דברים ואולי לגשר על אי־הבנות – לא ניתן היה להשיג. פלא פלאים.

יודע הדבר שהאדמו"ר מגור שליט"א משתדל להימ־נע מלפגוש מי שאינו שומר שבת, אך כמקרה שלפנינו, על איזה מעשה רע נשפט ונדון הגר"י אריאל שליט"א ושבגינו סירבו להתיר לו להיפגש עם מרן הגרי"ש אלי־שיב שליט"א? הקושיה החמישית שיש לשאול בליל הס־דר, ועוד כהנה עולות קושיות רבות, שאין עליהן אפילו כדל של תשובה. גם לגבי המועמדים לכהונת הראשל"צ.

המציאות החדשה מחייבת בחינה מיידית של הקמת רבנות ראשית של הציונות הדתית, מנותקת מכל הספ־קולציות, מעשי הנכלים הפוליטיקות: השתדלנים והגוד־נים בהווה ובפוטנציה (כך הם חושבים לפחות). ממילא הגוף הבחור יהיה, תוך זמן קצר, בלתי נסבל מהחיבט הדתי והלכתי, וגם הרכב האובלוסיה כאן, ההולכת ומא־בדת את זהותה היהודית, מוביל לקראת החלטות של בג"ץ ושל הממשלה, שיהיה כושה להציג מועמדות להכהונת רב ראשי.

הדבר הזה, רבנות ראשית ציונית, דרוש כמו אוויר לנ־שימה גם בשביל הציבור שלנו, שמתחיל להיות מבולבל מרוב העמדות הסותרות הרווחות בתוכנו.

לא ייתכן שמצד אחד תהיה עמדה תורנית של הרב הראשי לשעבר, הגר"א שפירא שליט"א, ומולו יעמוד איזה רב צעיר שאינו מגיע לקרסוליו – לא מהחיבט הל־מדני ולא מהחיבט ההלכתי, ויתקע בחצוצרות מעל כל במה, בלי לכבל מרות של גדולי התורה האמיתיים.

ישנם כחות תורניים אדירים בציונות הדתית העליהם להתמבנן על־פי מפתח מסויים, ואין זה מהדברים המסוב־כים, ולקבוע את הקורים האדומים לפחות. אין ספק כי ניתן להגיע להבנה בעניין הקורים האדומים, וכך לבנות מערכת סמכותית שתקרין על כל הסביבה הדתית־ציר־נית ובמיוחד על הדור הצעיר.

הרבנות הראשית לישראל בנתונים החדשים (גם אם יידחו כרגע רבנים ראויים) רחוקה להיות בית יוצר לנ־שמת האומה. דווקא לציבור הדתי־ציוני (עד כמה שהמ־לה ציוני ולאומנטית היום) יש את הכוחות שיכולים לתרום תרומה משמעותית בבניית חברה דתית, שפניה לכלל ישראל בכל ההיבטים.

הרבנות הדתית־ציונית יכולה לפסוק גם בסוגיית "ר־בדים", חינוך מעורב, גיוס המוני (לבעיית העליה הלא־יהודית מתבר העמים) שמיטה וכשרויות, שימוש בכספי נצרים, שידות לאומי, גיוס לצה"ל ועוד בעיות הלכ־תיות למכביר, שכיום כל יחצ"ן תורני צעיר מרשה לעצ־מו לפסוק בהן. בתי הדין יתנהלו כרשות עצמאית ולפי כללים שייקבעו ונקבעו בחקיקה.

לא מה שעומד לנגד עיניהם היה משאת נפשו של הרא"ה קוק זצ"ל, והגיעה העת למצוא את התחליף הראוי לרבנות הראשית במתכונתה הנוכחית, שאינה מסוגלת לאכוף אפילו את החוק נגד הנאה בכשרות.

"גם הפעם לא יקרה דבר"

בט"ו אדר חל יום ההילולא של רבי פנחס מנחם אלתר, האדמו"ר מגור בעל "פני מנחם" זצוק"ל. לאחד שעלו על הציון של אביהם זי"ע, התכנסו הבנים בבית אמם בתש"ק, והרבנית צפורה תתי', שרבים הם השבחים שקשורים לכתרה.

תוך כדי שיחה עלו זכרונות ממלחמת המפרץ, ובמלחמה אמר ראש ישיבת "שפת אמת", הגאון רבי שאול אלתר שליט"א, כי אצלו אין ספק כלל כי ישראל לא תיפגע בעקבות המלחמה בין ארה"ב לבין עיראק. כאשר נשאל על מה הוא מבסס את דבריו, השי"ב כי ככה אביו, האדמו"ר זי"ע אמר. והוא פירט: אבא אמר, כי תהיה מלחמה נוספת עם סדאם חוסיין וכמו שאז לא קרה כלום (במלחמת המ־פרץ, ש.ש.) כך במלחמה הנוספת לא יקרה דבר.

במלחמת המפרץ עוד כיהן הגרמ"מ אלתר זצ"ל כראש ישיבת "שפת אמת". באותם ימים יצא בהכרזות פומביות שאין מה לחשוש מהמלחמה וכי לא יקרה דבר לתושבי ישראל.

אחד מתלמידי ישיבת גור תיעד את אותם ימים ביומן אישי, וכאן מובאים קט־עים ממנו:

"היה זה דבר יוצא דופן, כאשר הוא (רבי פנחס מנחם אלתר) יצא מגדרו ממש, וטרח לפרסם ברבים כי אין מה לחשוש מתוצאות המלחמה.

בתגיגת סיום מסכת סיפר על העסקן ר' חיים מילר, ששהה להשיג בעבודו מס־כה מיוחדת עם פמוח אך הוא סירב לקחתה, והציע לתיתה לאנשים המפחדים, כדי שיירגעו מפחדם. הוא הוסיף, שלדעתו לא יהיה למסכת כל שימוש אלא לפרדים בלבד.

הוא טרח להדגיש כי עיקר הבעיה היא עצם הפחד, ועם בעיה זו יש להתמודד. שכן מובטחים אנו שלא יקרה כלום בארץ הקודש.

הוא התנגד בתי־פות למגירת בתי התלמוד, ובישיבה ("שפת אמת") נמשכו הלימודים כסדרם. במאמר שפירסם ("מפחד אוייב תיצור חיי"), פרש את השקפ־תו בנושא המלחמה, וציין שעיקר הבעיה היא עצם הפחד, עד כדי כך שהפחד בע־צמו יכול להוות סכנת חיים מוחשית. ויותר מכך: "הפחד משתק את החיים התורניים, והחי הסכנה הגדולה ביותר של הפחד". במכתב מתאריך "יום ו' לסדר למען זהיה תורת ד' בפיך", ר"ח שב"ט, יום שבו הואיל משה לבאר את התורה, 'ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו' לפ"ק, כותב: "נדהמתי מהחלטת משרד החינוך לסגור מיד את כל בתי החינוך. לדעתי, זו החלטה חפזוה ושגויה".

בשעת אזעקת אמת עסק ראש הישיבה באמירת שיעור. לאחר מכן כשהוצא השיעור לפניו לצורך הגהה, הדה להוסיף את המילים: "נאמר בשעת אזעקת אמת". תוך שהוא מוסיף באזני אחד הנוכחים, "אותם אלו הסוגרים את הישיבות ותלמוד התורה, אין להם מושג עד כמה הם עוזרים בכך למשגיחנו".

בשעת האזעקה הראשונה, שוחח רבינו בטלפון עם רבים ואמר להם: "דעו לכם שאני יושב עם חלונות פתוחים, והנכם יכולים לפרסם זאת".

עם תחילת המלחמה נכנסו רבים לחרדה ופאניקה, וכמפלט מצאו להם את בי־ריו המרגיעים. מאות רבות התקשרו אליו, לעיתים בשעות המאוחרות של הלילה, והוא ניאות בענוות חן לדבר עם האמא או עם הילדים הנרגעים באומרו: אין לכם מה לראוג אני מבטיח שלא יקרה כלום.

אנקדוטה מעניינת, הממחישה את דבריו הפסוק "פי צדיק יהגה משפט": אחד האברכים התקשר אליו, ולאחר שהשיב נפשו, ביקש רשות להעביר השפופרת לאי־שתו על מנת שגם היא תשמע את קולו. ראש הישיבה הסכים, ומשהרימה את השׂ־פופרת, החל לומר: "לכל דבור יש כתובת, אין אדם נפגע אלא אם כן נגוד על הכדור לפגוע בו, ובאם לא נכתב כן משמים לא יפגע כלום, ואם נגוד להיפגע מכדור שום דבר לא יועיל".

למרבה התדהמה, בעבור מספר שנים (בעת שכבר כיהן כאדמו"ר), נפגעה אותה האשה בעת שעמדה במרפסת ביתה מכדור תועה שנורה בעת שוד בדחוב הסמוך, ויהי לפלא.

כמו כן פירסם מכתב אותו הקדיר בכותרת "לכל יהודי ומבירי", שמיד צולם בעוהקים רבים והועבר מיד ליד. בין הדברים שכתב שם: "באתי להרגיע אתכם... בשמחים אנו בהש"י, כי לא יטוש את עמו ונחלתו לא יעזוב, ולא יהי' עוד אסון..."

כל התנהלותו בנושא זה היתה מושלאת ביותר ויוצאת מגדר הרגיל. לא היה לכך שום הסבר הגיוני, מה הביאו לצאת כך בהכרזות פומביות, לחזור עליהם שוב ושוב. אך מהתבטאויות מסויימות שנשמעו מפיו, היה מקום להבין קצת את הת־נהגותו.

אחת מהן נאמרה באחני איש חסיד שהתעדכן במרכז תל אביב, באיזור א' א'. אותו חסיד התקשר בעצמו לראש הישיבה, והצפיר בו לשמוע שאכן לא יקרה כלום. ראש הישיבה שוחח עמו ארוכות, והבהיר לו כי הוא לוקח את כל עצמו, והוסיף: "הריני באתו אדם הרוצה ב'ביטעפ', הרוסם המזאה ולאחד מכן מתרד צץ כדי לכסותה. כך גם אני בראותי את העם מפחד כל־כך, אחדתי מותני להר־גיע את העם הישר בצירן, ולקחתי זאת על עצמי. ובטח אני בוטח אבותי שאכן הבטחתי תקויים". ביטויים כאלו ודומיהם, נשמעו מפיו כמה פעמים באחני אישים שונים.

הבטחה זו אכן עלתה לו "ביוקר", במובן של "בין אדם לחבירו", מאחר ולא הגי־חתו לנפשו לרגע. אשר ל"בין אדם למקום", העיד הוא על עצמו, שבאותם ימים כמעט ולא נתן תנומה לעיניו, בעמדו לפלל עבור עם ישראל. אחד החסידים עלה לביתו באותם ימים לשאול שאלה מסויימת, והוא אמר לו בתוך הדברים, "כבר יום ולילה יום ולילה, למעלה מ־48 שעות, שלא עצמתי עין". באותם רגעי "אזעקת אמת" אשר הוא כה הדבה לבטל ולהציגם כחסרי משמעות, היה לעיתים לוקח את ספר התהילים ומשתפך בתחינה לבל תחק ח"ו נפש מישראל". עד כאן היומן.

ד"ע.

מחצית אדמו"רים חסרים